

Марчук Ульяна

аспірант

Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний економічний
університет ім. В.Гетьмана»,
м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ВІДПОВІДНО ДО ІНТЕГРОВАНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

Внутрішньогосподарський контроль виступає як самостійна функція управління всередині підприємства, відрізняється глибиною та точністю його здійснення, оскільки проводиться там, де знаходиться центр уваги управління [6].

Основоположною ланкою для реформування внутрішньогосподарського контролю в системі управління сучасним сільськогосподарським підприємством в умовах ринку повинен стати розвиток внутрішнього контролю. Внутрішній контроль може перетворити пасивно еволюційний характер функціонування внутрішньогосподарського контролю в розвинену активно-адаптивну систему з багатою типовістю її поведінки для ефективного управління сільськогосподарським виробництвом [2, с. 121].

Вітчизняне законодавство суттєво відстає від західних стандартів щодо організації ефективного діючого внутрішньогосподарського контролю, що накладає відбиток на економіку підприємств та країни в цілому. Підприємства країн з розвиненою економікою приділяють більше уваги впровадженню ефективних механізмів внутрішнього контролю [3, с. 81-82].

У 1985 р. у США за участю п'яти професійних саморегульованих організацій - АІСРА (American Institute Certified Public Accountants), Американської Асоціації з обліку і звітності (American Accounting Association), FEI (Financial Executives Institute), Інституту внутрішніх аудиторів (Institute

Internal Auditors) та Інституту фахівців управлінського обліку (Institute of Management Accountants) - була створена національна комісія з боротьби з недостовірною фінансовою звітністю, відома на ім'я першого її голови, Джеймса С. Тредвея (James C. Treadway), як Комісія Тредвея [5]. Опублікований ними звіт у 1987 році містив заклик до досягнення домовленості в частині основних понять внутрішнього контролю. Робоча група за участю Комітету спонсорських організацій Комісії Тредвея (Committee Sponsoring Organizations Treadway Commission, COSO) провела аналіз літератури з внутрішнього контролю та представила результати громадськості в 1992 р.. під назвою «Інтегрована концепція внутрішнього контролю» (Internal Control — Integrated Framework) [9].

У 2002 році на тлі світових скандалів, що пов'язані з компаніями Enron, Tyco International, Adelphia, Peregrine Systems и World - Com, які вибухнули внаслідок підробки фінансової звітності показали, що система внутрішнього контролю в багатьох світових компаніях виявилася незадовільною. У зв'язку з цим компанії і їх акціонери зіткнулися з наступними проблемами: викривлення фінансової звітності; непрозорістю фінансових процесів; зменшенням довіри до компаній [7]. Для вирішення даних проблем в США в 2002 рік був розроблений та прийнятий сенатором Полом Сарбейнсом (Paul Sarbanes) та членом Палати представників Майклом Окслі (Michael G. Oxley) Закон Sarbanes-Oxley (SOX), який спрямований на зміцнення системи внутрішнього контролю в компаніях. За даним законом внутрішні звіти повинні бути включені у річний звіт. Крім того підрозділи, які здійснюють внутрішній контроль, повинні включати до щорічного звіту компанії власну оцінку роботи керівництва відповідно до прийнятих стандартів [10]. Підприємства повинні вводити системи внутрішнього контролю, для забезпечення ефективності і результативності своїх операцій [8, с. 52]

В Інтегрованій концепції внутрішнього контролю (Моделі COSO) визначені чіткі принципи її дії, категорії, елементи, відповідальність та повноваження суб'єктів з метою забезпечення потреб управлінського

персоналу. Наразі відомі Модель COSO - I та вдосконалена Модель COSO – II [9]. Підставою для появи оновленої версії моделі, відомої під назвою COSO – ERM (Enterprise Risk Management – система управління ризиками підприємства) або COSO II, стало прийняте у 2001 році INTOSAI рішення щодо удосконалення вказівок із внутрішнього контролю, прийнятих у INTOSAI у 1992 році [1, с. 15].

Модель COSO – ERM звертає свою увагу на обмеження системи внутрішнього контролю, а також на роль і обов'язки сторін, що впливають на систему. Обмеженнями є помилкове людське судження, неправильне тлумачення інструкцій, помилки, зловживання менеджерів, таємна змова, співвідношення витрат і результатів і т.д. [4]. Оскільки ефективна робота внутрішньогосподарського контролю будь-якого підприємства забезпечується керівником установи, який розробляє загальні організаційно-правові засади внутрішньогосподарського контролю, то для його надійності, дієвості, економності, ефективності та результативності нами запропоноване Положення про організацію внутрішньогосподарського контролю на сільськогосподарських підприємствах, яке базується на задокументованих правилах і процедурах інтегрованої концепції внутрішнього контролю.

Список використаних джерел

1. Андрєєв П.П. Внутрішній контроль та аудит у секторі державного управління України та європейський досвід / П.П. Андрєєв, О.О. Чечуліна, Ян ван Тайнен, М.Г. Тимохін та ін. – К.: Кафедра, 2011. – 120 с.

2. Бондарчук Н.В. Реформування внутрішньогосподарського контролю на базі внутрішнього аудиту в сільськогосподарських підприємствах / Н.В. Бондарчук, Л.М. Васільєва, Г.Є. Павлова // Інноваційна економіка. - №3. – 2012 (29), С.119-122

3. Приступа К.П. Організація оперативного контролю в сільському господарстві: теоретико - практичні аспекти / К.П. Приступа // Збірник

наукових праці ВНАУ.. – 2010 - № 5-2, С. 78-83

4. Сравнение концепций внутреннего контроля. - [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://bankir.ru/tehnologii/s/sravnenie-koncepcii-vnytrennego-kontrolya-1383854/>

5. Удовиченко О.М. Функционирование системы внутреннего контроля и аудита в условиях информационной экономики. Вестник СПбГУ. Сер.8. 2005. Вып. 2 (16)

6. Чабанюк О.А. Організація системи внутрішнього контролю запасів на підприємстві [Електронний ресурс] / О.А. Чабанюк // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Збірник наукових праць. Луцький державний технічний університет. — 2011. — Вип. 8 (29). — Ч 4. — Режим доступа до журн.: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en_oif/2011_8_4/51.pdf

7. Щадилова С.Н. Бухгалтеру о внутреннем аудите / Щадилова С.Н. – М.: АО «ДИС», 1995. – 144с.

8. Bor-Yi Tsay. Designing an Internal Control Assessment Program Using COSO's Guidance on Monitoring. / The CPA Journal - May 2010, p.52-57

9. Internal Control – Integrated Framework / Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). – [New York, NY]. – 1992. – Режим доступа : <http://www.coso.org>.

10. Sarbanes-Oxley Act (SOX) / [Электронный ресурс] – Режим доступа : http://www.bsc-consulting.ru/services/business_consulting/sarbanes-oxley_act_sox